

Додаток 2.

до наказу від _____ 2015 р. № _____

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра ветеринарної гігієни ім. професора А.К. Скороходька

«ЗТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
М. І. Цвіліховський
« 19 » _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри гігієни тварин та
санітарії імені професора
А.К. Скороходька
протокол № 15 від 18 травня 2022 р.

завідувач кафедри
М.Д. Кучерук

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Ветеринарна гігієна,
санітарія і експертиза»
Л.В. Шевченко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВЕТЕРИНАРНА ДЕОНТОЛОГІЯ ТА САНІТАРНА ЕКОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Факультет **Ветеринарної медицини**
(назва факультету)

Розробники: Шевченко Л.В., д.вет.н., професор

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія»

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	<u>212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»</u> (шифр і назва)
Освітня програма	<u>«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»</u> (шифр і назва)
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	<u>210</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>7</u>
Кількість змістових модулів	<u>4</u>
Форма контролю	Залік, іспит
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Рік підготовки	1
Семестр	I-II
Лекційні заняття	45 год.
Семінарські заняття	15 год.
Лабораторні заняття	30 год.
Самостійна робота	90 год.
Навчальна практика	30 год.
Індивідуальні завдання	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	<u>3 год.</u>
самостійної роботи студента –	<u>3 год.</u>

Програма навчальної дисципліни «Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія»

Розділ навчальної дисципліни «Ветеринарна деонтологія» вивчає загальні правила лікарської етики, суть її принципів, особливості діяльності лікаря ветеринарної медицини, вимоги до його підготовки, свідомості, а також здатності вирішувати проблеми ветеринарної медицини.

Друга частина дисципліни «Санітарна екологія» вивчає структуру і функції природного середовища, основні екологічні поняття, екологічні чинники розвитку і продуктивності тваринництва - біоценотичний компонент, токсичні речовини, відходи галузі і створювані ними екологічні проблеми, вплив на природне середовище, знешкодження відходів, як спосіб оздоровлення довкілля, підвищення екологічної якості продукції. Сучасні технології утилізації і переробки відходів тваринництва. Дисципліна також розглядає принципи розрахунку обсягів викидів шкідливих речовин в навколишнє середовище, облік чисельності санітарно значимих організмів, біоіндикацію забруднень довкілля, розрахунки екологічних та економічних збитків від діяльності підприємств та екологічних катастроф, екологічний податок, екологічні інвестиції та їх характеристика.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Дисципліна вивчає структуру і функції природного середовища, основні екологічні поняття, екологічні чинники розвитку і продуктивності тваринництва – біоценотичний компонент, токсичні речовини, іонізуюче випромінювання і корми. Відходи галузі і створювані ними екологічні проблеми, вплив на природне середовище, знешкодження відходів, як спосіб оздоровлення довкілля, підвищення екологічної якості продукції. Сучасні технології утилізації. Загальні особливості функціонування зооекосистем, рівень екологічної культури тваринницької галузі.

Дисципліна «Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія» займає важливе місце в системі підготовки фахівців у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи, оскільки вона вивчає:

- місце і роль лікаря ветеринарної медицини в збереженні здоров'я тварин і людини;
- роль біологічних систем (природних і антропогенних) будь-якого якого рівня організації для підтримання гомеостазу в природі, життя на землі;
- розкриває закономірності існування біологічних систем (природних і штучно створених) різних рівнів організації;
- вивчає структуру та особливості функціонування тваринницьких об'єктів як штучно створених людиною екологічних систем;
- розглядає місце і роль тварин в існуванні штучно створених агробіоценозах;
- вивчає шляхи впливу тваринницьких об'єктів на навколишнє середовище;

- поглиблює у майбутніх фахівців екологічне мислення (формує екологічний світогляд), що сприяє вдосконаленню способів поліпшення екологічного стану навколишнього середовища та зменшенню негативного впливу на нього антропогенних факторів.

Мета дисципліни «Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія» полягає у формуванні спеціальних знань та практичних навичок на основі одержаних знань щодо закономірностей функціонування природних і штучно створених екосистем, що дозволяє розробити стратегію і тактику збереження здоров'я тварин, ведення тваринництва в рамках екологічно безпечних технологій виробництва, переробки та зберігання основної та побічної продукції тваринництва.

Предмет дисципліни «Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія» є фахова діяльність лікаря ветеринарної медицини, відкриті і закриті зооекосистеми, взаємозв'язки між живими організмами, їх групами, живою і неживою компонентами екосистем, а також особливості впливу природних і антропогенних санітарних чинників на існування зооекосистем в цілому.

Основні завдання дисципліни «Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія» вивчення загального стану закритих і відкритих зооекосистем, умов і чинників його формування, причин і обсягів змін під впливом природних і антропогенних самітних чинників, прогнозування динаміки їх стану, розробка шляхів гармонізації взаємовідносин людського суспільства і тварин, збереження здатності екосистем до самоочищення і самовідновлення.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- етику поведінки лікаря ветеринарної медицини з пацієнтами, клієнтами, колегами та керівництвом;
- правила вирішення конфліктних ситуацій у діяльності лікаря;
- правила особистої безпеки при роботі з тваринами, лікарськими препаратами та обладнанням;
- правила вирішення конфліктних ситуацій у роботі лікаря ветеринарної медицини;
- права і обов'язки лікаря ветеринарної медицини;
- структуру зооекосистем, їх місце в агроєкосистемі;
- вплив відходів тваринництва на структурні компоненти, динаміку перебігу, стабільність зв'язків в агроландшафтах;
- правила утилізації відходів і заходи щодо зниження техногенного навантаження на екосферу;
- вимоги до проведення екозаходів з оздоровлення гурту тварин, поліпшення якості продукції тваринництва;
- вплив рівня загальної культури виробництва на медико-соціальну, демографічні процеси в суспільстві.

Студент повинен уміти:

- коректно спілкуватись з клієнтами, які звертаються за допомогою у ветеринарну клініку чи лабораторію;
- уникати конфліктних ситуацій при роботі з пацієнтами, які обслуговувались в інших лікарів чи клініках;
- вирішувати конфліктні ситуації, що виникають при обслуговуванні тварин;
- дотримуватись особистої техніки безпеки при роботі з тваринами, біопрепаратами, лікарськими засобами і обладнанням;
- прогнозувати вплив забруднень на санітарний стан навколишнього середовища;
- розрахувати вихід шкідливих відходів при виробництві продукції тваринництва;
- складати акти екологічного обстеження тваринницької ферми (комплексу) з метою виявлення в технологічному циклі ланок, які знижують якість продукції, руйнують середовище;
- давати екологічну оцінку водного об'єкта, його здатності до самоочищення, визначити обсяги відходів тваринницької ферми, показати шляхи негативного впливу їх на середовище та способи реалізації програми гармонізації існування сільськогосподарських тварин у довкіллі;
- розраховувати обсяги відходів при виробництві продукції тваринництва;
- розраховувати необхідну площу очисних ресурсів і ділянок землі;
- розраховувати і прогнозувати чисельність популяцій диких і господарсько корисних тварин;
- розраховувати збитки в галузі тваринництва від екологічних катастроф;
- розраховувати екологічний податок за скиди забруднюючих речовин.
- обгрунтовувати екологічні інвестиції

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
2. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

1. Здатність дотримуватися морально-етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	сем.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
I СЕМЕСТР						
Модуль 1 Ветеринарна етика						
Тема 1. Історія ветеринарної медицини та санітарії	5	2				3
	6				2	4
Тема 2. Професійні традиції і етика лікаря ветеринарної медицини	5	2				3
	6				2	4
Тема 3. Ветеринарна символіка та її значення	5	2				3
	6				2	4
Тема 4. Категорії ветеринарної етики	6	2				4
	6				2	4
Разом за змістовим модулем 1	45	8			8	29
Модуль 2 Ветеринарна деонтологія						
Тема 5. Етичні вимоги до лікаря ветеринарної медицини	5	2				3
	6				2	4
Тема 6. Вимоги до особистості лікаря ветеринарної медицини	6	2				4
	6				2	4
Тема 7. Взаємовідносини лікаря ветеринарної медицини з підлеглими і керівництвом	6	2				4
	6				2	4
Тема 8. Професійні помилки у ветеринарній медицині	5	1				4
	6				2	4
Разом за змістовим модулем 2	45	7			7	31
Всього	90	15			15	60
Залік						
II СЕМЕСТР						
Модуль 3 Загальна санітарна екологія						
Тема 1. Вступ. Предмет, методи та завдання дисципліни „Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія”. (Предмет дисципліни, її завдання, методологія, зв’язок із іншими дисциплінами. Історія розвитку, етапи та видатні вчені в галузі науки і їх вклад в розвиток дисципліни).	7	2		2		3
Тема 2. Рівні організації живої матерії.	7	2		2		3
Тема 3. Основні екологічні закони та принципи, що обумовлюють існування тварин. Екологія особин і популяцій тварин.	7	2		2		3
Тема 4. Екологічні фактори. (Абіотичні, біотичні та антропогенні фактори. Їх вплив на життєдіяльність тварин.).	6	2		2		2

Тема 5. Спеціалізація, типи та способи живлення тварин	6	2		2		2
Тема 6. Кругообіг речовин та енергії в природі. (Роль тварин в кругообігу речовин та енергії в природі. Малий та великий кругообіг хімічних елементів).	6	2		2		2
Тема 7. Взаємовідносини тварин в екосистемах. (Типи міжвидових стосунків. Форми існування тварин та їх адаптація до умов навколишнього середовища. Екологічні аспекти поведінки тварин).	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 3	45	14		14		17
Модуль 4 Спеціальна санітарна екологія						
Тема 8. Динаміка популяцій тварин. Екологічні стратегії.	6	2		2		2
Тема 9. Рівні організації та типи агроекосистем. Класифікація, екологічна характеристика.	6	2		2		2
Тема 10. Відходи тваринництва і створювані ними екологічні проблеми. Чинники, що зумовлюють підвищену екологічну шкідливість гною.	6	2		2		2
Тема 11. Комунально-побутові та промислові відходи, їх вплив на санітарний стан довкілля. Способи переробки та утилізації відходів.	6	2		2		2
Тема 12. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля, їх класифікація та методика визначення.	6	2		2		2
Тема 13. Екологічний аудит та його призначення і процедура виконання.	5	2		2		1
Тема 14. Екологічні правопорушення.	5	2		2		1
Тема 15. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів	6	2		2		1
Разом за змістовим модулем 4	45	16		16		13
Іспит						
Усього годин	180	45		45		90

4. Назви тем, їх зміст, обсяг у годинах лекційних занять

№	Тема	К-ть годин
I СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1 (ВЕТЕРИНАРНА ЕТИКА)		
1	Тема 1. Професійні традиції і етика лікаря ветеринарної медицини	2
2	Тема 2. Ветеринарна символіка та її значення	2
3	Тема 3. Моральність, етика, обов'язок лікаря ветеринарної медицини	2
4	Тема 4. Психологія спілкування лікаря ветеринарної медицини	2
МОДУЛЬ 2 (ВЕТЕРИНАРНА ДЕОНТОЛОГІЯ)		
5	Тема 5. Етичні вимоги до лікаря ветеринарної медицини	2
6	Тема 6. Вимоги до особистості лікаря ветеринарної медицини	2
7	Тема 7. Взаємовідносини лікаря ветеринарної медицини з підлеглими і керівництвом	2
8	Тема 8. Професійні помилки у ветеринарній медицині.	1
II СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 3 (ЗАГАЛЬНА САНІТАРНА ЕКОЛОГІЯ)		
1.	Тема 1. Вступ. Предмет, методи та завдання дисципліни „Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія”. (Предмет дисципліни, її завдання, методологія, зв'язок із іншими дисциплінами. Історія розвитку, етапи та видатні вчені в галузі науки і їх вклад в розвиток дисципліни).	2
2.	Тема 2. Рівні організації живої матерії.	2
3.	Тема 3. Основні екологічні закони та принципи, що обумовлюють існування тварин. Екологія особин і популяцій тварин.	2
4.	Тема 4. Екологічні фактори. (Абіотичні, біотичні та антропогенні фактори. Їх вплив на життєдіяльність тварин.).	2
5.	Тема 5. Спеціалізація, типи та способи живлення тварин	2
6.	Тема 6. Кругообіг речовин та енергії в природі. (Роль тварин в кругообігу речовин та енергії в природі. Малий та великий кругообіг хімічних елементів.).	2
7.	Тема 7. Взаємовідносини тварин в екосистемах. (Типи міжвидових стосунків. Форми існування тварин та їх адаптація до умов навколишнього середовища. Екологічні аспекти поведінки тварин).	2
МОДУЛЬ 4 (СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРНА ЕКОЛОГІЯ)		
8.	Тема 8. Динаміка популяцій тварин. Екологічні стратегії.	2
9.	Тема 9. Рівні організації та типи агроєкосистем. Класифікація, екологічна характеристика.	
10.	Тема 10. Відходи тваринництва і створювані ними екологічні проблеми. Чинники, що зумовлюють підвищену екологічну	2

	шкідливість гною.	
11	Тема 11. Комунально-побутові та промислові відходи, їх вплив на санітарний стан довкілля. Способи переробки та утилізації відходів.	2
12.	Тема 12. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля, їх класифікація та методика визначення.	2
13.	Тема 13. Екологічний аудит та його призначення і процедура виконання.	2
14	Тема 14. Екологічні правопорушення.	2
15	Тема 15. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів	2
	Всього	45

5. Семінарські заняття, їх назва і обсяг у годинах

№ п/п	ТЕМА	К-ть год
МОДУЛЬ 1 (ВЕТЕРИНАРНА ЕТИКА)		
1	Знайомство з дисципліною. Робочий кабінет лікаря ветеринарної медицини.	2
2	Кодекс професійної етики лікаря ветеринарної медицини.	2
3	Стиль спілкування лікаря ветеринарної медицини	2
4	Лікарі і пацієнти. Колоквіум 1	2
МОДУЛЬ 2 (ВЕТЕРИНАРНА ДЕОНТОЛОГІЯ)		
5	Формування лікарського мислення	2
6	Початок професійного шляху лікаря ветеринарної медицини.	2
7	Шляхи попередження професійних помилок лікаря ветеринарної медицини	2
8	Робота ветеринарного лікаря з клієнтами та конфліктні ситуації Колоквіум 2	1
	Всього	15

6. Лабораторні заняття, їх назва і обсяг у годинах

№ п/п	ТЕМА	К-ть год
МОДУЛЬ 3 (Загальна санітарна екологія)		
1	Знайомство з дисципліною, техніка безпеки при виконанні практичних занять. Обладнання лабораторії екологічного моніторингу.	2
2	Визначення екологічного стану повітряного середовища. Запиленість повітря.	2
3	Визначення забрудненості повітря автотранспортом.	2
4	Визначення інтенсивності забруднення навколишнього середовища на прикладі ліхеноіндикації.	2

5	Визначення екологічного стану ґрунту (визначення повітряного режиму ґрунту).	2
6	Визначення екологічного стану ґрунту (визначення гігроскопічних показників ґрунту).	
7	Визначення кислотності і освітленості ґрунту. Колоквіум 1	2
МОДУЛЬ 4 (Спеціальна санітарна екологія)		
8	Методи оцінки чисельності популяцій тварин	2
9	Визначення коефіцієнту репродукції популяцій. Розрахунок чисельності популяції голубів.	2
10	Розрахунок виходу рідких відходів при виробництві продукції тваринництва.	2
11	Розрахунок виходу твердих відходів при виробництві продукції тваринництва.	4
12	Розрахунок чисельності популяції мікроорганізмів та мух у відходах тваринництва.	2
13	Розрахунок кількості шкідливих газів та пилу при виробництві продукції тваринництва.	2
14	Розв'язування задач щодо поширення шкідливих речовин в навколишньому середовищі при виробництві продукції тваринництва.	2
15	Розрахунок екологічного податку. Колоквіум 2	2
	Всього	30

Самостійна робота

№	Тема	К-ть годин
МОДУЛЬ 3 (ЗАГАЛЬНА САНІТАРНА ЕКОЛОГІЯ)		
1.	Глобальні зміни клімату та їх вплив на угруповання тварин.	4
2.	Джерела енергії в екосистемах.	4
3.	Екологічні піраміди. Роль продуктивних та домашніх тварин у їх функціонуванні.	4
4.	Роль людини у функціонуванні екосистем. Урбанізація.	2
МОДУЛЬ 2 (СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРНА ЕКОЛОГІЯ)		
5	Способи економії води.	4
6	Екологічні аварії та катастрофи.	4
7	Способи очищення стічних вод тваринницьких об'єктів.	4
8	Відновлювані джерела енергії та їх використання у тваринництві.	2
	Всього	60

7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ

Питання 1. Назвіть варіант правильного визначення явища сукцесії.		Питання 2. Мезоценоз – це:	
1	Вимирання продуцентів в екосистемі.	1	Угрупування видів, пов'язане з якісно однорідною ділянкою середовища.
2	Безперервна спрямована послідовність змін видового складу організмів у конкретному місці їх існування.	2	Це поняття складних коаліційних зв'язків.
3	Розширення екологічної ніші.	3	Система заходів для поліпшення стану ґрунтів.
4	Деградація біоценозів.	4	Форма тривалого співжиття.
Питання 3. Вікова структура популяції – це:		Питання 4. Який тип взаємодії є сприятливим для обох індивідумів?	
1	Співвідношення груп особин різного віку.	1	Мутуалізм.
2	Поєднання поколінь і приплодів у біотопі.	2	Протокооперація.
3	Представлення декількох поколінь, які разом дають в кожний сезон приплід.	3	Коменсалізм.
4	Кількість народжених особин за одиницю часу на одну особину у популяції.		
Питання 5. До екологічних законів належать.		Питання 6. Назвіть форми біотичних взаємовідносин	
1	Закон мінімуму.	1	Конкуренція.
2	Закон максимуму.	2	Хижацтво.
3	Закон збереження маси.	3	Антагонізм.
4	Закон земного тяжіння.	4	Трофічність.
Питання 7. Що таке аутоекологія?		Питання 8. Мезоценоз – це:	
1	Екологія рослинного світу.	1	Угрупування видів, пов'язане з якісно однорідною ділянкою середовища
2	Екологія тваринного світу.	2	Це поняття складних коаліційних зв'язків.
3	Розділ екології, що вивчає процеси саморегуляції біоценозів	3	Система заходів для поліпшення стану ґрунтів.
4	Розділ екології, що вивчає взаємовідносини живих об'єктів з довкіллям.	4	Форма тривалого співжиття.
Питання 9. Виберіть варіант правильного визначення екологічних чинників.		Питання 10. Назвіть варіант правильного визначення явища сукцесії.	
1	Чинники екологічного ризику.	1	Вимирання продуцентів в екосистемі.
2	Біохімічні умови середовища.	2	Безперервна спрямована послідовність змін видового складу організмів у конкретному місці їх існування.
3	Умови середовища на які живі організми реагують реакціями пристосування.	3	Розширення екологічної ніші.
4	Техногенні умови, що впливають на функціонування екосистеми.	4	Деградація біоценозів.

8. Методи навчання

Лекції, практичні заняття з використанням розрахунково-аналітичних завдань, роботи з реактивами та обладнанням хімічної лабораторії

Годин у тиждень – 4, тижнів на вивчення – 15

9. Форми контролю

- поточний (опитування, тестування);
- підсумковий – іспит (письмовий).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

ОСНОВНА І ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Профессиональная этика и деонтология ветеринарной медицины: Учебное пособие / Под. Ред. А.А. Стекольников. – СПб.: Лань, 2015. – 448 с.
2. НАКАЗ Про спеціалізовані транспортні засоби Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України від 28 квітня 2014 року N 1892
http://www.leonorm.com.ua/portal/P/NL_DOC/UA/201401/Nak_1892.htm
3. Білявський Г.О., Падун М.Н., Фурдуй Р.С. – Основи загальної екології. К.: Либідь, 1993, - 304 с.

4. Злобін Ю.А. – Основи екології.: - К.: Лібра, 1998. – 248 с.
5. Кучерявий В.П. –Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія.: Львів.: Світ, 2000. – 500 с.
6. Одум Ю. – Экология, т 1. М.: Мир, 1986. – 328 с.
7. Одум Ю. – Экология, т 2. М.: Мир, 1986. – 376 с.
8. Сільськогосподарська Ветеринарна деонтологія та санітарна екологія. За редакцією В.К. М'якушка. –К.: Урожай, 1992. – 260 с.
9. Скуфьин К.В. – Экология и охрана природы. – Воронеж, изд. Воронежского университета, - 1986. – 280 с.

Додаткова

1. Заянчковский И.Ф. Деонтология в ветеринарном акушерстве и гинекологии. – Ульяновск. – 1977. – 100 с.
2. Биоиндикация загрязнений наземных экосистем. Под ред. Р. Шуберта. – пер. с нем. – М.: Мир, 1988. – 348 с.
3. Закон України про екологічну експертизу. –М.: Мисль, - 1990. – 638 с.
4. Кадаушев А.В. Методические основы оценки и регламентирования антропогенного влияния на качество поверхностных вод. – Л.: Гидрометеиздат, - 1987. – 175 с.
5. Ковда В.А. Биогеохимия почвенного покрова. М.: Наука. – 1985. – 263 с.
6. Комплексна державна програма енергозабезпечення України. – К.: Держком України з енергозбереження, 1996. – 218 с.
7. Куценко А.М., Писаренко В.Н. – Охрана окружающей среды в сельском хозяйстве. К.: Урожай, 1991, - 200 с.
8. Методичка екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями. – К.: Держмінекобезпеки України, - 1998. – 28 с.
9. Національна доповідь про стан навколишнього середовища в Україні. 1996 – К.: Видавн. Раєвського, 1998. – 96 с.
10. Норми радіаційної безпеки України. : НРБУ – 97. К.:1998.
11. Окладников Н.И., Безденежный И.С. – Санитария промышленного свиноводства. – М.: Росагропроиздат, 1988, - 180 с.
12. Окружающая среда и здоровье: Учебное пособие для ВУЗов Под ред. Л.Хенса, Л. Мельника, Э.Буна – К.: Наук.думка, 1998. – 325 с.
13. Оксамитний М.К., Векслер С.А., Александров С.М. – Профілактика і лікування маститів у корів. – К.: Урожай, 1988, - 120 с.
14. Основи соціоекології. – за ред. Г.О.Бачинського. К.: Вища школа, 1995.- 238 с.
15. Охрана и оптимизация окружающей среды. Под ред. А.А.Лаптева.- К.: Лыбидь, 1990.- 256 с.

16. Рациональное использование водных ресурсов: Учебн. для ВУЗов (Яковлев С.В., Прозоров И.В. и др.) – М.: Высшая школа. 1991. – 140 с.
17. Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник. – М.: Мысль, 1990.- 638 с.
18. Система санитарно-ветеринарных мероприятий в промышленном птицеводстве. – К.: Урожай, 1987. – 152 с.
19. Тищенко Н.Ф. Охрана атмосферного воздуха. Расчет содержания вредных веществ и их распределение в воздухе: Справочник.: Химия, 1991. – 362 с.
20. Троян Н. Факториальная экология. – К.: Вища школа, 1989. – 232 с.
21. Фурманенко О.С. Прибирання та санітарне очищення населених місць. –К.: Будівельник, 1991. – 145 с.
22. Яремчик І.І. Економіка природокористування. Навчальний посібник. К.: Просвіта, 2000. – 431 с.

Інтернет –ресурси

1. **Основи екології. Малимон С.С., 2008**
р. <https://drive.google.com/file/d/0B7ICmRFjLP4MU0VaRGh4TWZUTEU/view>
2. **Екологія-Право-Людина (ЕПЛ) epl.org.ua** екологічне право; сайт на реконструкції; в доступі попередня версія; журнал «Екологія Право Людина» (можна прочитати в електронному варіанті, дуже зручно)
3. **Всеукраїнська екологічна громадська організація «МАМА-86» mama-86.org.ua** часопис організації має електронну версію; простота; інформування про діяльність
4. **Комітет екологічного порятунку України eco-ua.org** цікава підбірка останніх новин; статті по екології України; новий розділ Цікавинки; великий обсяг статей по новітнім технологіям
5. **Служба охорони природи sop.org.ua** в бібліотечці – нормативна база для екологів (закони, методика, накази, норми, постанови і т.ін.); екологічні проповіді; деякі розділи в розробці
6. **Національний екологічний центр України necu.org.ua** дуже серйозний сайт організації, яка працює з 1991 року; підбірка відео-матеріалів; публікації, фільми, постери, книги, листи та звернення; вражаюча кількість та якість розділів

7. **Київський еколого-культурний центр www.ecoethics.ru** називають себе радикальною природоохоронною організацією; власний Гуманітарний екологічний журнал; пропаганда екологічної етики; остання кампанія "Дошка неслави" (просто вразила, нестандартний підхід); в розділі Видавництво не просто перелік виданих книг, але й можливість ознайомитись зі змістом (тезиси)
8. **Всесвітній фонд дикої природи WWF www.panda.org** одна з найбільших в світі агодійних природоохоронних організацій; (більше 40 років досвіду); на англomовному сайті список грантових програм з екології, інтернет-адреси волонтерських організацій; цікава інформація про Землю (дуже корисно для поглиблення не лише екологічних знань, але й для практики англійської мови); окремим розділом – історія перемог WWF (просто вражає); адреси WWF-офісів по всьому світі (в тому числі в Україні)
9. **Greenpeace International www.greenpeace.org/international** великий і дуже яскравий розділ відео та аудіо матеріалів; дещо несподівано для мене було знайти також ігри; підбірка карток, плакатів, анімація; сторінка блоггерів; чималенький список перемог і, звичайно ж, багато цікавої та корисної інформації
10. **Молодіжний сайт про екологію Ecoport.uz ecoport.uz** розділ Саморобки представляє нові ідеї творчого використання пластикових пляшок, старих шпалер...; інформація про молодіжні акції, які відбулися в Узбекистані; конкурси; гарненький звір «ЕКОлень» з цілою історією його появи на сайті
11. **Глобальний екологічний фонд GEF www.gefweb.org** тільки для тих, хто володіє англійською; представництва і партнери в багатьох країнах світу; прес-релізи, новини, публікації; перелік грантових програм організації
12. **Міжнародна організація захисту навколишнього середовища ISEP www.isep.at** англomовний сайт; можливість ознайомитись з документами конференцій; перелік проектів; просто і лаконічно
13. **Червона книга України <http://redbook-ua.org>** Червона книга України — основний документ, в якому узагальнено матеріали про сучасний стан рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів

тварин і рослин, на підставі якого розробляються наукові і практичні заходи, спрямовані на їх охорону, відтворення і раціональне використання.

14. Екологічний податок https://services.dtkr.ua/catalogues/tax_rates/31

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет ветеринарної медицини

Кафедра ветеринарної гігієни ім. проф. А.К. Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

М. І. Цвіліховський

“ _____ ” _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри гігієни тварин та
санітарії імені професора
А.К. Скороходька

протокол № 15 від 18 травня 2022 р.

завідувач кафедри

_____ М.Д. Кучерук

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна гігієна,
санітарія і експертиза»

Гарант ОП

_____ Л.В. Шевченко

ПРОГРАМА

навчальної практики

**з дисципліни з дисципліни «Ветеринарна деонтологія та санітарна
екологія»**

**ОС «Магістр», спеціальність 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і
експертиза «**

Київ-2022

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
 Декан факультету ветеринарної
 медицини
 _____ М.І. Цвіліховський
 «_____» _____ 2022 р.

Програма
 проходження **навчальної практики** студентами I курсу факультету
 ветеринарної медицини Національного університету біоресурсів і
 природокористування України в 2022 – 2023

№ п/п	Тема заняття	Короткий зміст практики	Тривалість год
1.	Екологічне обстеження водного джерела.	Загальна характеристика забруднень відкритих вододжерел. Методи обстеження вододжерел.	6
2.	Екологічна паспортизація тваринницьких об'єктів.	Характеристика діючого тваринницького об'єкта. Екологічна оцінка забруднення навколишнього середовища відходами тваринництва.	6
3.	Екологічне обстеження ґрунту. Фітоіндикація.	Загальна характеристика забруднюючих речовин ґрунту, рослини, які характерні для ґрунтів з різною кислотністю	6
4.	Ознайомлення з екологічно безпечними способами утилізації відходів тваринництва (кремація)	Загальні принципи і характеристика сучасних систем знешкодження і утилізації відходів виробництва продукції тваринництва.	6
5.	Здача звіту про проходження навчальної практики. Проведення заліку.	Проведення заліку.	6
Всього			30

Завідувач кафедри ветеринарної гігієни
 ім. проф. А.К. Скороходька

М. Кучерук